

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник цивільного захисту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Ректор **Анатолій ГЕТЬМАН**
“ _____ ” _____ 202__ року

ІНСТРУКЦІЯ
працівника / співробітника
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
щодо дій в умовах кризових ситуацій

I. Загальні положення

Працівник / співробітник університету (далі – працівник) без обговорень, чітко та негайно виконує комплекс заходів, які зазначив йому керівник, та які спрямовані на його захист від надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціального та воєнного характеру. У повсякденній діяльності він виконує безпечні умови знаходження у своєму структурному підрозділі, постійно дотримується правил безпеки.

Заходи, які виконує працівник з питань цивільного захисту, повинні перш за все носити профілактичний характер і бути спрямовані на запобігання надзвичайним ситуаціям.

Працівник несе особисту відповідальність за виконання заходів цивільного захисту та заходів евакуації.

Інструкція працівника щодо дій в умовах кризових ситуацій (далі - інструкція) встановлює порядок дій працівника при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціального і воєнного характеру. Інструкція розроблена на підставі наказу Міністра освіти і науки України від 21.11.2016 р. № 1400 «Про затвердження Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту».

Дії працівника при загрозі та виникнення подій, що можуть привести до надзвичайних ситуацій, повинні бути спрямовані на збереження життя та здоров'я – його, інших працівників і студентів, матеріальних цінностей, негайне оповіщення служб оперативного реагування (тел. 101-пожежна охорона; 102-поліція; 103-швидка допомога; 104-служба газу; 112-служба порятунку).

Надзвичайна ситуація (далі - НС) – це порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежою, застосуванням засобів ураження, що привели або можуть призвести до людських та матеріальних втрат.

Про виникнення кризових ситуацій (подій, що загрожують життю і здоров'ю працівникам і студентам, збереженню матеріальних цінностей) працівник (після вжиття негайних заходів) повинен повідомити безпосередньому керівнику.

II. Дії в режимі повсякденної діяльності.

В режимі повсякденної діяльності працівник повинен:

- знати сигнали цивільного захисту і порядок їх доведення до працівників та студентів;
- знати телефони служб оперативного реагування і порядок їх виклику;
- здійснювати за вказівками інформування працівників і студентів про порядок дій в умовах загрози або виникнення надзвичайних ситуацій;
- вміти користуватися первинними засобами пожежогасіння і знати місця їх розміщення;
- виконувати правила пожежної безпеки, поводження з електричними приладами, санітарні норми і правила, вести постійний нагляд за станом приміщень, функціонуванням систем газо-, водопостачання, водовідведення і опалення, пожежної сигналізації та пожежогасіння тощо. Про всі виявлені порушення доповідати керівнику;
- вивчити план евакуації працівників і студентів при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій, за вказівками перевіряти готовність евакуаційних виходів, справність засобів зв'язку та оповіщення, обладнання приміщення планами евакуації і підтримкою у постійній готовності евакуаційних виходів;
- вміти користуватися індивідуальними засобами захисту органів дихання, а також медичними засобами захисту, знати прийоми надання першої медичної допомоги;
- у плановому порядку проводити усунення виявлених порушень;
- вивчити функціональні обов'язки та інструкції щодо дій в умовах кризових ситуацій, брати участь у проведенні інструктивних занять і перевірки готовності до чергування на визначених керівником об'єктах університету у відповідності з інструкцією;
- постійно вживати заходів з запобігання терористичних актів, допомагати здійснювати постійний контроль за організацією чергування і перепускного режиму у підрозділах університету;
- підтримувати належний громадський порядок і дисципліну, уникати паніки.

III. Дії при загрозі та виникненні терористичного акту.

3.1. У випадку знаходження вибухового пристрою, або предмету, схожого на нього:

- негайно повідомити Управління СБУ в Харківській області за тел. (057) 700-34-50, оперативно-чергову службу Міністерства внутрішніх справ (далі - МВС) за тел. 102, оперативного чергового університету (тел. 704-92-31; 704-33-35) та штаб цивільного захисту університету (тел. 704-92-74). До прибуття

оперативно - слідчої служби МВС здійснювати охорону місця, де був знайдений підозрілий предмет, забезпечити особисту безпеку;

- зафіксувати у письмовій формі обставини знаходження підозрілого предмету, не дозволяти працівникам і студентам наближатися до цієї знахідки;

- за вказівкою керівництва провести оповіщення працівників і студентів про початок евакуації у безпечне місце, слідкувати за виходом людей і збереженням матеріальних цінностей.

3.2. При отриманні загрози по телефону:

- терміново передати інформацію в Управління СБУ в Харківській області за тел. (057) 700-34-50, оперативно-черговій службі МВС (тел. 102), оперативному черговому університету (тел. 704-92-31; 704-33-35), штабу ЦЗ університету (тел. 704-92-74) та виконати вимоги щодо подальших дій на основі отриманої інформації;

- зафіксувати у письмовій формі зміст та характер погрози, особливості повідомлення (шумовий фон, стать погрозувача, особливості мовлення – тембр голосу, акцент, наявність жаргонних, професійних, діалектних виразів та ін.);

- з прибуттям оперативно-слідчої групи МВС діяти за вказівками керівництва.

3.3. При отриманні загрози в письмовій формі:

- терміново передати інформацію в Управління СБУ в Харківській області за тел. (057) 700-34-50, оперативно-черговій службі МВС (тел. 102), оперативному черговому університету (тел. 704-92-31; 704-33-35), штабу ЦЗ університету (тел. 704-92-74) та виконати вимоги щодо подальших дій на основі отриманої інформації;

- забезпечити недоторканість усіх елементів письмового повідомлення (конверт, його зміст: текст погрози, електронний носій інформації та ін.);

- зафіксувати обставини, час та особливості отримання письмового повідомлення;

- з прибуттям оперативно-слідчої групи МВС діяти за вказівками керівництва.

3.4. При захопленні терористами заручників на території:

- забезпечити усіма можливими засобами термінову передачу інформації про захоплення заручників в Управління СБУ в Харківській області за тел. (057) 700-34-50, оперативно-черговій службі МВС (тел. 102), оперативному черговому університету (тел. 704-92-31; 704-33-35), штабу цивільного захисту університету (тел. 704-92-74);

- вжити всі можливі заходи щодо запобігання паніки і евакуації працівників і студентів у безпечне місце;

- після прибуття представників правоохоронних органів, діяти за вказівками керівництва.

IV. Дії при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

4.1. При штормовому попередженні:

- негайно довести сигнал до керівництва підрозділу, здійснити оповіщення працівників і студентів, вжити всі можливі заходи щодо запобігання паніки;
- закрити двері, вікна, горища, прибрати предмети, які можуть травмувати людей, вимкнути освітлення, електроприлади і газ;
- під час урагану (бури, смерчу) припинити вихід людей із приміщень та корпусу.

4.2. При аваріях з викидом (виливом) небезпечних хімічних речовин та радіоактивних речовин:

- включити телевізор (радіоприймач) і прослухати текст інформації про дії населення після одержання сигналу;
- далі діяти за вказівками штабу цивільного захисту університету;
- негайно довести інформацію до керівництва підрозділу, здійснити оповіщення працівників і студентів, прийняти активну участь в герметизації будинку;
- не допускати вихід працівників і студентів із закритих житлових приміщень, вжити всі можливі заходи щодо запобігання паніки;
- бути в готовності до застосування особистих засобів індивідуального захисту.

V. Порядок оповіщення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій. Сигнали цивільного захисту.

Головним і невід’ємним елементом всієї системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій є інформування та оповіщення.

Працівник отримує інформацію по телефону і, за вказівками керівника, доводить її до працівників і студентів за допомогою всіх наявних засобів зв’язку та оповіщення.

Зміст інформації мають становити відомості про надзвичайні ситуації, що прогноуються або вже виникли, з визначенням їхньої класифікації, меж поширення і наслідків, а також заходи реагування на них.

Сигнали цивільного захисту передаються каналами зв’язку, радіотрансляційними мережами і засобами телебачення.

Сигнали, подані вищим органом управління цивільного захисту, дублюються за допомогою місцевого радіотрансляційного вузла, гудків підприємств, сирен.

5.1. Сигнали оповіщення населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час з текстами повідомлень про обстановку та порядок дій працівників і студентів в цих умовах

5.1.1. Попереджувальний звуковий сигнал **«Увага всім!»** - привертає увагу працівників і студентів перед передачею мовної інформації з повідомленням органів управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) про надзвичайну обстановку в мирний час і на випадок загрози нападу противника у воєнний час і порядок дій працівників і студентів в даних умовах. Сигнал подається органами цивільного захисту за допомогою електросирен і виробничих гудків. Тривалість сигналу 2 - 3 хв.

Почувши їх, необхідно включити радіо, телевізор і уважно прослухати екстрене повідомлення органів управління ДСНС або повідомлення центрального радіо і телевізійного мовлення. Якщо немає радіо, телевізора або вони не працюють, слід з'ясувати значення і зміст інформації в штабі цивільного захисту університету (тел. 704-92-74).

Після одержання інформації необхідно діяти в суворій відповідності з отриманими вказівками.

5.2. Сигнали і варіанти текстів оповіщення населення в мирний час такі.

5.2.1. *При аварії на АЕС чи іншому радіаційно-небезпечному об'єкті.* Повідомляються місце, час, масштаби аварії, інформація про радіаційну обстановку та дії населення. Якщо є загроза забруднення радіоактивними речовинами, необхідно провести герметизацію приміщень. Провести заходи захисту від радіоактивних речовин, продуктів харчування та води. Прийняти йодні препарати. Надалі діяти відповідно до вказівок штабу органів цивільного захисту.

Сигнал **«Радіаційна небезпека»** - попереджає працівників і студентів про загрозу радіоактивного забруднення і про необхідність прийняття заходів захисту від радіоактивних речовин. Текст повідомлення передається штабом ДСНС через систему локального оповіщення протягом 5 хвилин.

Варіанти текстів повідомлень:

У разі аварії на АЕС.

«Увага! Увага! Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. **ГРОМАДЯНИ!** На _____ атомній електростанції сталася аварія. Виникла загроза радіоактивного забруднення території університету. **«Радіаційна небезпека! Радіаційна небезпека!»**. Всім залишатися на робочих місцях в приміщеннях. Закрити вікна і двері. Прийняти радіозахисний засіб або йодистий препарат. Дотримуйтеся спокій і порядок. Будьте уважні до подальших повідомлень органів управління ДСНС і готовими до дій за їх вказівками».

У разі забруднення території університету радіоактивними речовинами.

«Увага! Увага! Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. **ГРОМАДЯНИ!** Територія університету піддалася радіоактивному забрудненню. **«Радіаційна небезпека!**

Радіаційна небезпека!». Закрити вікна і двері. Вимкнути припливну вентиляцію. Прийняти радіозахисний засіб або йодистий препарат. Одягти ватно-марлеві пов'язки (протигаз). Дотримуючись спокій, організованість і порядок, зайняти місця в підвальних приміщеннях».

5.2.2. При аварії на хімічно небезпечному об'єкті. Повідомляються місце, час, масштаби аварії, інформація про можливе хімічне зараження території, напрямок та швидкість можливого руху зараженого повітря, райони, яким загрожує небезпека. Дається інформація про поведінку населення. Залежно від обставин: залишатися на місці, у закритих приміщеннях, на робочих місцях чи залишити їх і, застосувавши засоби індивідуального захисту, вирушити на місця збору для евакуації або в захисні споруди. Надалі діяти відповідно до вказівок штабу органів управління цивільного захисту.

Сигнал **«Хімічна тривога»** - попереджає працівників і студентів про загрозу хімічного зараження і про необхідність прийняття заходів захисту від аварійно хімічних небезпечних речовин. Текст повідомлення передається органами управління ДСНС через систему локального оповіщення протягом 5 хвилин.

Варіанти текстів повідомлень:

У разі загрози зараження території університету - аміаком.

«Увага! Увага! Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. **ГРОМАДЯНИ!** На _____ холодокомбінаті сталася аварія з викидом великої кількості аміаку. Хмара зараженого повітря поширюється в напрямку університету. Виникла загроза хімічного зараження парами аміаку. **«Хімічна тривога! Хімічна тривога!».** Закрити вікна і двері. Вимкнути припливну вентиляцію. Дотримуючись спокою і порядку, зайняти місця в укриттях. Будьте уважні до повідомлень органів управління ДСНС і готовими до подальших дій».

У разі загрози зараження території університету – хлором.

«Увага ! Увага! Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. **ГРОМАДЯНИ!** На _____ водозабірної станції сталася аварія з викидом великої кількості хлору. Заражена хмара рухається на територію університету. Виникла загроза хімічного зараження парами хлору. **«Хімічна тривога! Хімічна тривога!»** Закрити вікна та двері. Вимкнути припливну вентиляцію. Дотримуючись спокою, організованості та порядку, покинути будівлі університету і евакуюватися в _____ райони м. Харкова. Надалі діяти відповідно до вказівок органів управління ДСНС м. Харкова і Харківської області».

5.2.3. При загрозі (скоєнні) терористичного акту (вибуху).

Сигнал **«Увага всім!»** - попереджає співробітників і студентів про загрозу проведення терористичного акту (вибуху). Текст повідомлення передається органами управління ДСНС через систему локального оповіщення протягом 5 хвилин.

Варіант тексту повідомлення:

«Увага всім! Увага всім!» Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. **ГРОМАДЯНИ!** Виникла небезпека проведення терористичного акту (вибуху) на будівлях і на території університету. Всім працівникам і студентам залишити територію університету. Дотримуйтесь при виході з будівель спокою та організованості».

5.2.4. При загрозі землетрусу. Подається повідомлення про загрозу землетрусу або його початок. Населення попереджається про необхідність відключити газ, воду, електроенергію, взяти необхідний одяг, документи, продукти харчування, вийти на вулицю і розміститися на відкритій місцевості на безпечній відстані від будинків, споруд, ліній електропередачі.

Варіант тексту повідомлення:

«Увага! Увага! Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. **ГРОМАДЯНИ!** У зв'язку з можливим землетрусом відключіть газ, воду, електрику, загасіть вогонь у печах. Візьміть необхідний одяг, документи, продукти харчування, воду і вийдіть на вулицю. Займіть місце далеко від будівель, мостів та ліній електропередач. Оповістіть сусідів про отримане повідомлення. Перебуваючи у приміщенні, при першому поштовху встаньте в дверний (балконний) отвір. Громадяни! Зберігайте спокій. Надалі дійте відповідно до наших вказівок».

5.2.5. При загрозі затоплення. Повідомляється район, в якому очікується затоплення в результаті підйому рівня води в річці чи аварії дамби.

Населення, яке проживає в даному районі, повинне взяти необхідні речі, документи, продукти харчування, воду, виключити електроенергію, відключити газ і зібратись у вказаному місці для евакуації, надалі слухати інформацію штабу органів управління цивільного захисту.

Варіант тексту повідомлення:

«Увага! Увага! Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. **ГРОМАДЯНИ!** У зв'язку з підвищенням рівня води у річці _____ очікується підтоплення будинків у районі _____. Населенню, яке проживає на вулицях _____, зібрати необхідні речі, продукти харчування, воду, відключити газ і електроенергію і вийти в район _____ для реєстрації на збірному евакопункті (_____) і відправки в безпечні райони. **ГРОМАДЯНИ!** Дійте в суворій відповідності з нашими вказівками. У будь-якій обстановці не втрачайте самовладання, не піддавайтеся паніці. Слідкуйте за нашими повідомленнями».

5.2.6. У разі отримання штормового попередження. Подається інформація для населення про посилення вітру. Населенню необхідно зачинити вікна, двері, по можливості, перейти в підвали (якщо підвали пристосовані для укриття).

Варіант тексту повідомлення:

«Увага! Увага! Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. **ГРОМАДЯНИ!** **«Штормове попередження».** Прослухайте інформацію про дії при отриманні штормового попередження Українського гідрометеорологічного центру. Штормове попередження подається, при посиленні вітру до 30 м/сек. Після отримання такого попередження слід: очистити балкони і території дворів від легких предметів або зміцнити їх; закрити на замки та засуви всі вікна і двері; зміцнити, по можливості, дах, пічні та вентиляційні труби; закласти щитами віконниці і вікна в горищних приміщеннях; згасити вогонь у печах; підготувати медичні аптечки і упакувати запаси продуктів і води на 2 - 3 доби; підготувати автономні джерела освітлення (ліхтарі, гасові лампи, свічки); перейти з легких будівель в більш міцні будівлі або в захисні споруди ЦЗ. Якщо ураган застав Вас на вулиці, необхідно: триматися подалі від легких будівель, мостів, естакад, ЛЕП, щогл, дерев; захищатися від предметів, що летять листами фанери, дошками, ящиками, іншими підручними засобами; спробувати швидше сховатися в підвалах, льохах, інших заглиблених приміщеннях.

5.3. Сигнали оповіщення населення у воєнний час.

5.3.1. У разі повітряного нападу: Сигнал **«Повітряна тривога»** - подається для всього населення. Попереджається про небезпеку ураження противником даного району. По радіо передається текст: **«Увага! Увага! Повітряна тривога! Повітряна тривога!»**, одночасно сигнал дублюється сиренами, гудками підприємств і транспорту. Тривалість сигналу 2 - 3 хв.

При цьому сигналі об'єкти припиняють роботу, транспорт зупиняється і все населення укривається в захисних спорудах. Робітники і службовці припиняють роботу відповідно до інструкції і вказівок адміністрації. Там, де неможливо через технологічний процес або через вимоги безпеки зупинити виробництво, залишаються чергові, для яких мають бути захисні споруди.

Сигнал може застати у будь-якому місці й будь-який час. В усіх випадках необхідно діяти швидко, але спокійно, впевнено, без паніки. Суворо дотримуватися правил поведінки, вказівок органів цивільного захисту.

Варіант тексту повідомлення:

«Увага! Увага! «Повітряна тривога!», **«Повітряна тривога»**
ГРОМАДЯНИ! Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. На території _____ існує загроза безпосереднього нападу повітряного противника (вказати дату, час). Вам необхідно: одягнутися самому, одягти дітей; вимкнути газ, електроприлади, загасити печі, котли; закрити щільно двері і вікна. Взяти з собою: засоби індивідуального захисту; запас продуктів харчування та води; особисті документи та інші необхідні речі; погасити світло, попередити сусідів про **«Повітряну тривогу»**. Зайняти найближчу захисну споруду (протирадіаційне укриття, підвал, погріб), перебувати там до сигналу **«Відбій повітряної тривоги»**.

5.3.2. У разі припинення повітряного нападу. Сигнал **«Відбій повітряної тривоги»**. Органами цивільного захисту через радіотрансляційну мережу передається текст: **«Увага! Увага! Громадяни! Відбій повітряної тривоги!»**. За цим сигналом населення залишає захисні споруди і повертається на свої робочі місця та до житла.

Варіант тексту повідомлення:

«Увага! Увага! «Відбій повітряної тривоги», «Відбій повітряної тривоги». ГРОМАДЯНИ! (дата, час). Говорить управління (відділ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій _____. На території _____ загроза нападу повітряного противника минула. Вам необхідно: покинути укриття з дозволу обслуговуючого персоналу; займатися звичайною діяльністю.

5.3.3. У разі нанесення ядерного удару. Сигнал **«Радіаційна небезпека»** - подається в населених пунктах і в районах, в напрямку яких рухається радіоактивна хмара, що утворилася від вибуху ядерного боєприпасу.

Почувши цей сигнал, надіти респіратор, протипилову пов'язку, ватно-марлеву маску або протигаз, взяти запас продуктів, документи, медикаменти, предмети першої потреби і направитися у сховище або протирадіаційне укриття (ПРУ).

5.3.4. У разі застосування хімічної або бактеріологічної зброї. Сигнал **«Хімічна тривога»** - подається у разі загрози або безпосереднього виявлення хімічного або бактеріологічного нападу (зараження). При цьому сигналі необхідно швидко надіти протигаз, а за необхідності – і засоби захисту шкіри, якщо можливо, та укритися в захисних спорудах. Якщо таких поблизу немає, то від ураження аерозолями отруйних речовин і бактеріальних засобів можна сховатися в житлових чи виробничих приміщеннях.

При використанні бактеріологічної зброї, по системам оповіщення, населення негайно отримає додаткові відомості про подальші дії. Слід дотримуватися всіх вимог органів цивільного захисту, а також виконувати їх розпорядження і після того, як небезпека минула.

Заступник начальника цивільного захисту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Перший проректор

Микола КУЧЕРЯВЕНКО